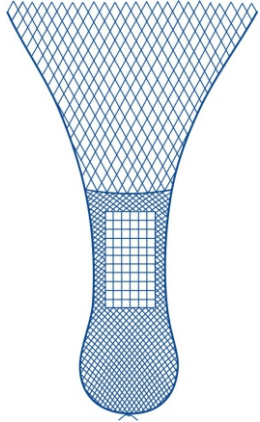

चौकोनी आसांची खिडकी

प्रथम चौकोनी आसांच्या जाळ्याचा एक तुकडा गरजेनुसार व्यवस्थित कापून घेण्यात येतो. व असा कापलेला तुकडा डायमंड आकाराच्या कॉडरेंडच्या वरील किंवा बाजूच्या भागास शिवला जातो. अन्यथा ट्रॉल जाळ्याच्या बेली भागाच्या अगदी शेवटच्या भागासही बसविता येवू शकतो. जेव्हा अशी चौकोनी आसांच्या खिडकीची जोडणी केलेली ट्रॉल जाळी वापरण्यात येतात, त्यावेळी पाण्यातून जाळे ओढताना पुर्णतः उघड्या राहणाऱ्या चौकोनी आसांमधून कमी प्रतीचे मासे व लहान माश्यांची पिळे यांना सुटण्यास मदत होते (आ.४).

आ. ४: ट्रॉल कॉडरेंड वर जोडणी केलेली चौकोनी आसांची खिडकी

अधिक माहितीसाठी पुढील पत्त्यावर संपर्क साधा:

निर्देशक

केंद्रिय मात्स्यिक प्रौद्योगिकी संस्थान

सीआयएफटी जंक्शन, मत्सपुरी, पी.ओ.विल्डिग्डन आयलंड, कोचीन- ६८२०२९, केरळ
फोन. ०४८४-२६६८४५, फॅक्स : ०४८४- २६६८२९२.
E-mail : cift@ciftmail.org URL : www.cift.res.in

C/O वनक्षेत्रपाल कांदळवन कक्ष, मालवण यांचे कार्यालय,
'धनंजय सी साईड' जयगणेश मंदिर जवळ, मेढा
ता.मालवण, जि. सिंधुदुर्ग, पिन :- ४९६६०६
महाराष्ट्र

केंद्रिय मात्स्यिक प्रौद्योगिकी संस्थान

(इंडियन कॉन्सिल ऑफ अॅग्रीकल्चरल रिसर्च)

सीआयएफटी जंक्शन, मत्सपुरी, पी.ओ.कोचीन- ६८२०२९, केरळ
फोन. ०४८४-२६६८४५, फॅक्स : ०४८४- २६६८२९२.

E-mail : cift@ciftmail.org URL : www.cift.res.in

ट्रॉलींगसाठी चौकोनी आसांचे कॉडरेंड आणि खिडकी बांधणी व फायदे

परिचय

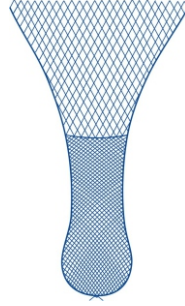
मच्छीमारी क्षेत्रामध्ये एक नाविण्यपूर्ण, किफायतशीर आणि महत्त्वपूर्ण बदल म्हणजे ट्रॉल जाळ्यांचा वापर. ट्रॉल जाळी ही समुद्राच्या पृष्ठभागावर तसेच मध्यभागी किंवा तळभागावर वापरली जातात. अर्थातच माश्यांचे राहण्याचे जे नैसर्गिक ठिकाण आहे ते लक्षात घेवूनच ट्रॉल जाळी वापरण्यात येतात. भारतामध्ये ट्रॉलर्स तळ भागावरून वापरली जाणारी ट्रॉल जाळी मुख्यत्वे करून वापरतात. ट्रॉल जाळी ही शंकू आकाराच्या थैलीप्रमाणे असतात व त्याच्या पुढील भागास विंग्स (wings) नंतरच्या भागास स्क्वेअर (square) व मधील भागाला बेली (Belly) आणि शेवटच्या भागाला कॉडएन्ड (codend) किंवा स्थानिक भाषेत ह्याला कॅटन असे म्हणतात.

ट्रॉल जाळ्यात अडकलेले मासे हे जाळ्याच्या शेवटच्या भागात म्हणजेच (कॉडएन्ड) कॅटनमध्ये जमा होतात. आणि नंतर ते मासे डेक (Deck) वर असणाऱ्या विन्चच्या (winch) सहाय्याने जाळ्यासकट बोटीवर घेण्यात येतात. सामान्यतः आपल्याकडे ट्रॉल जाळ्यांचे कॅटन (कॉडएन्ड) हे डायमंड आकाराच्या मेशाचे बनलेले असते (आ.१). याऐवजी जर चौकानी आसाची कॅटनस् (कॉडएन्ड) ट्रॉल जाळ्यांना वापरली तर ती डायमंड आसांपेक्षा ही अधिक इंधन वाचविण्यास मदत करतात (आ.२).

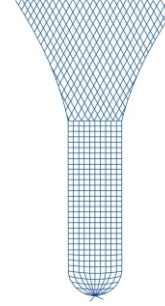
डायमंड आकाराच्या आसांची ट्रॉल जाळी वापरल्याने होणारे तोटे -

जेव्हा डायमंड आकार असणाऱ्या आसांचे कॅटन (कॉडएन्ड) समुद्रात मासेमारी करीता वापरण्यात येते तेव्हा पाण्यातून ट्रॉल जाळे ओढताना जो दबाव कॅटनवर पडतो, त्या दबावामुळे डायमंड आकाराची आसे बंद होतात व त्यामुळे माश्यांच्या पिळगांना कॅटन मधून निसटून जाण्यास अडथळा निर्माण होतो.

तसेच बंद झालेल्या डायमंड आकाराच्या मेशामुळे पाण्याच्या प्रवाहालासुद्धा अडथळा निर्माण होतो. त्यामुळे ट्रॉल जाळे पाण्यातून चालताना अवरोध वाढतो, ज्यामुळे इंजिनवर जाळे ओडण्याचा दबाव निर्माण होतो आणि डिझेलच्या वापरात वाढ होते.

आ. १: डायमंड आसांचे कॅटन

आ. २: चौकानी आसांचे कॅटन

चौकानी आसांचे कॅटन (कॉडएन्ड) वापरल्याने होणारे फायदे -

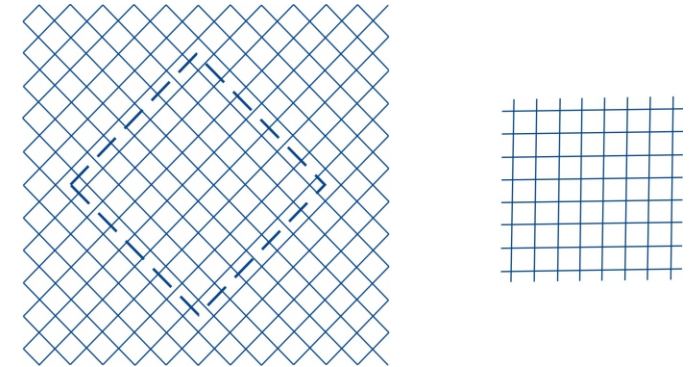
चौकानी आसांची कॅटन ही डायमंड आसांच्या कॅटन पेक्षा अगदी विरुद्ध पध्दतीने काम करतात. जेव्हा ट्रॉल जाळे चौकानी आसांचे कॅटन बसवून पाण्यातून ओढले जाते तेव्हा ते बंद होत नाही तर ती पूर्णपणे उघडी राहतात त्यामुळेच वाहणाऱ्या पाण्याच्या प्रवाहाला अडथळा निर्माण होत नाही आणि पाणी पूर्णपणे गाळून निघते.

समुद्राचे पाणी गाळून निघत असल्याने कॅटनला अवरोध निर्माण होत नाही तर कॅटन पाण्यातून सहजपणे ओढले जाते व त्यामुळे इंधनामध्ये बचत होण्यास मदत होते. शिवाय चौकानी आसांच्या कॅटनांची आस पुर्णतः उघडी राहील्याने माश्यांच्या लहान पिळगांना सुटून जाण्यास शक्य होते आणि त्यामुळे नको असलेले जे मासे आहेत त्यांच्या संख्येमध्ये घट होते. परीणामतः जलिय साधनसंपत्तीचे जतन करण्यास मदत होते. CIFT च्या शिफारशीनुसार गुजरात सागरी मासेमारी नियमन अधिनियम (२००३) यांनी ४० मीमी. चौकानी आस असलेले कॅटन ट्रॉल जाळीमध्ये वापरण्याचे सुचविले आहे.

चौकानी आसांचे कॅटन तयार करण्याची पध्दत -

चौकानी आसांचे कॅटन हे मशिनवर बनविलेल्या डायमंड आसांना बार कट (आ.३) पध्दतीचा वापर करून तयार करतात आणि त्यांना मारलिंग पध्दतीने मजबुती देण्यात येते. जेणेकरून कॅटनांचे आस सुटून जावू नयेत. अशा पध्दतीने कापून घेतल्यानंतर जे उरलेले जाळे आहे ते इतर चौकानी आसांचे कॅटन बनविण्यास उपयुक्त होवू शकते.

आ. ३: चौकानी आसांची खिडकी बनविण्याची पध्दत